

Bijlage

Samenvatting van het BENEDMO-Rapport: Weerbaarheid tegen desinformatie in Nederland en Vlaanderen (2023)

Inleiding

Het rapport van BENEDMO, gepubliceerd in september 2023, biedt een uitgebreide analyse van het huidige aanbod van les- en leermaterialen in Nederland en Vlaanderen op het gebied van weerbaarheid tegen desinformatie. Het rapport richt zich specifiek op de mate waarin bestaande interventies aansluiten op de noden van verschillende doelgroepen, waaronder jongeren (0-18 jaar) en volwassenen (18+). Het doel is om te bepalen in hoeverre deze materialen bijdragen aan de noodzakelijke competenties om desinformatie effectief te herkennen en erop te reageren.

Hoofdbevindingen

Het onderzoek benadrukt dat de behoefte aan weerbaarheid tegen desinformatie groeit, vooral gezien de toenemende invloed van digitale en sociale media. Het huidige aanbod van educatief materiaal sluit echter niet altijd goed aan op de behoeften van de doelgroepen. Er zijn significante verschillen in mediaconsumptie en -competenties tussen Vlaanderen en Nederland, maar er zijn ook voldoende overeenkomsten die een gezamenlijke aanpak rechtvaardigen.

Aanbevelingen

1. Ontwikkeling van Gerichte Interventies:

- Er is al veel aanbod voor kinderen en jongeren, maar nog weinig voor kwetsbare doelgroepen, leerkrachten, ouders en andere volwassenen. Daarmee bieden we ook de partners inzicht in de hiaten in het veld, waar nog meer impact gemaakt kan worden.
- Er is een dringende behoefte aan educatieve materialen die beter aansluiten bij de specifieke noden van jongeren en volwassenen. Voor jongeren moet het materiaal bijvoorbeeld beter aansluiten bij hun dagelijkse mediagebruik, zoals de sterke opkomst van TikTok als nieuwsbron. Volwassenen, vooral ouderen, zouden baat hebben bij materiaal dat hen helpt bij het kritisch beoordelen van online informatie.

2. Versterking van de Basisvaardigheden:

- Zowel in Vlaanderen als in Nederland is er een noodzaak om de basisvaardigheden op het gebied van digitale geletterdheid te versterken. Dit omvat zowel technische vaardigheden als kritisch denken. Voor jongeren moet dit bijvoorbeeld beginnen met een solide basis in informatievaardigheden op jonge leeftijd, terwijl voor volwassenen de focus moet liggen op het bijwerken van verouderde kennis en het ontwikkelen van nieuwe vaardigheden om nepnieuws te herkennen.

3. Inbedden van Mediawijsheid in Onderwijs en Maatschappelijke Organisaties:

- Het rapport beveelt aan om mediawijsheid niet alleen binnen het formele onderwijs, maar ook binnen andere maatschappelijke organisaties te integreren. Dit betekent dat ook sociaal werk, bibliotheken en andere instellingen betrokken moeten worden bij het versterken van weerbaarheid tegen desinformatie.

4. Aanpak voor Kwetsbare Groepen:

- Er moet speciale aandacht worden besteed aan kwetsbare groepen, zoals jongeren in het Beroepssecundair Onderwijs (BSO) in Vlaanderen en vmbo-leerlingen in Nederland,

die vaak lager scoren op mediavaardigheden. Deze groepen hebben behoefte aan interventies die specifiek zijn afgestemd op hun context en leerbehoeften.

5. Innovatieve Leermethoden en Materialen:

- Het rapport suggereert het gebruik van innovatieve leermethoden, zoals spelgebaseerd leren en interactief materiaal, om jongeren beter te betrekken bij het onderwerp. Voor volwassenen kunnen korte, modulaire cursussen die aansluiten bij hun bestaande kennis en vaardigheden effectief zijn.

6. Samenwerking tussen Diverse Stakeholders:

- De effectiviteit van interventies kan worden vergroot door samenwerking tussen verschillende stakeholders, zoals maatschappelijke organisaties, scholen, overheden, mediaorganisaties, en NGO's. Deze samenwerking moet gericht zijn op het delen van best practices en het ontwikkelen van nieuwe interventies die flexibel en schaalbaar zijn.

7. Monitoring en Evaluatie:

- Om de effectiviteit van nieuwe en bestaande interventies te waarborgen, is het essentieel om een systeem van monitoring en evaluatie op te zetten. Dit stelt organisaties in staat om te leren van eerdere ervaringen en toekomstige interventies effectiever te maken.

Conclusie

Het rapport concludeert dat er aanzienlijke stappen moeten worden genomen om het huidige aanbod van mediawijsheid materialen te verbeteren en te verbreden, zodat deze beter aansluiten bij de behoeften van de doelgroepen in Nederland en Vlaanderen. De aanbevelingen in het rapport dienen als leidraad voor het ontwikkelen van nieuwe, effectievere interventies die bijdragen aan een beter geïnformeerde en weerbare samenleving.

Netwerkpartners die financiering aanvragen voor hun projecten in het kader van deze stimuleringsregeling, moeten ervoor zorgen dat hun voorstellen aansluiten bij deze aanbevelingen en bijdragen aan de versterking van de weerbaarheid tegen desinformatie.